

Anonymiserad version

Översättning

C-595/20 – 1

Mål C-595/20

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

13 november 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Oberster Gerichtshof (Österrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

28 september 2020

Klagande:

UE

Motparter:

ShareWood Switzerland AG

VF

REPUBLIKEN ÖSTERRIKE

[utelämnas]

OBERSTER GERICHTSHOF

Oberster Gerichtshof, vilken utgör domstol i sista instans i arbets- och socialrättsliga mål [utelämnas], har i målet mellan klaganden UE, [utelämnas], [utelämnas] mot den första motparten ShareWood Switzerland AG, [utelämnas] Zürich, [utelämnas] och den andra motparten VF, [utelämnas], [utelämnas] rörande 202 045,38 euro jämte ränta och rättegångskostnader, beträffande klagandens överklagande av den dom som Oberlandesgericht Wien i egenskap av appellationsdomstol meddelade den 25 februari 2020, [utelämnas], och i vilken den dom som Handelsgericht Wien meddelade den 9 september 2019 [utelämnas] fastställdes, [utelämnas] fattat följande

B e s l u t :

I. Följande fråga rörande tolkningen av unionsrätten hänskjuts till Europeiska unionens domstol enligt artikel 267 FEUF: **[Orig. s. 2]**

Ska artikel 6.4 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser tolkas på så sätt att flera avtal om köp av teak- och balsaträd som ingåtts mellan ett företag och en konsument, vilkas ändamål är att förvärva äganderätt till träden i syfte att efter förvaltning avverka träden och sälja dem med vinst, och avtalen för detta ändamål även omfattar ett arrendekontrakt och ett serviceavtal, ska anses vara ”avtal som avser sakrätt i fast egendom eller hyra av fast egendom” i den mening som avses i denna bestämmelse?

II. [utelämnas].

S k ä l :

I. Faktiska omständigheter:

Den första motparten, ShareWood Switzerland AG (nedan kallat ShareWood Switzerland) är ett aktiebolag som bildats enligt schweizisk rätt. Den andra motparten är ledamot i bolagets styrelse och dess verkställande direktör. ShareWood Switzerland erbjuder investeringsmöjligheter i sydamerikanska skogsplanteringar med hårda träslag och ädelträ.

Mellan januari 2012 och juni 2014 ingick klaganden, UE, en konsument med hemvist i Wien, ett ramavtal och sammanlagt fyra avtal om köp av teak- och balsaträd i Brasilien med ShareWood Switzerland. De fyra köpeavtalen avsåg 705 teakträd för 67 328,85 euro (275551-V1), **[Orig. s. 3]** 2 690 teakträd för 101 716,53 euro (275551-V2), 2 600 teakträd för 111 583,34 euro (275551-V3) och 1 860 balsaträd för 32 340 euro (275551-V4). Ramavtalet innehöll dessutom ett arrendekontrakt och ett serviceavtal. Arrendekontraktet avsåg en rätt att låta träden växa och arrendebeloppet ingick i köpeskillingen. Genom serviceavtalet gav UE i uppdrag till ShareWood Switzerland att förvalta träden, avverka dem och sälja dem, och därefter överföra nettointäkterna från avyttringen av timret till honom. Skillnaden mellan dessa och bruttointäkterna utgjorde ShareWood Switzerlands ersättning för tillhandahållande av dessa tjänster, vilken definierades som en procentsats av intäkterna.

ShareWood Switzerland marknadsförde investeringen som en investering med säker avkastning från försäljning av timmer och äganderätt i träden, intäkter på tre gånger köpeskillingen och en avkastning på upp till 12 procent per år till relativt låg risk.

Ramavtalet som ingicks mellan ShareWood Switzerland och UE år 2012 innehöll bland annat följande bestämmelser [utelämnas]:

”3.1 SWS [ShareWood Switzerland] säljer träden på planteringarna som tillhör SWS och SWB i eget namn och för egen räkning till KÖPAREN. Vid betalning av köpeskillingen åtar sig SWS att överföra äganderätten till träden till KÖPAREN.

3.2. KÖPAREN köper träd som redan planterats och individualiserats. Individualiseringen sker fram till tidpunkten för avverkning och försäljning genom en trädförteckning som innehåller trädnummer, ”plot”-nummer, parcellnummer och planteringsnummer.

...

4.2. Efter inbetalning erhåller KÖPAREN en bekräftelse av genomfört köp i form av ett trädcertifikat [Orig. 4] med de väsentliga särskiljande kännetecknen för de köpta träden.

...

7. Jordbruksarrende

7.1. I samband med köpet av träden arrenderar KÖPAREN samtidigt motsvarande mark (se enskilt avtal) under den tid som de träd som köpts av SWS står på marken, dock som längst under den tidsperiod som definieras i det enskilda avtalet. Arrendet omfattar endast rätten att låta de köpta träden växa.

7.2. Arrendebeloppet ingår i köpeskillingen.

...

7.3. Arrendet kan endast överföras genom vidareförsäljning av träden. Andrahandsarrende är inte tillåtet.

8. KÖPARENS vidareförsäljning av träden

8.1. KÖPAREN kan när som helst sälja sina träd, antingen i förening med serviceavtal eller utan, till tredje man och överföra äganderätten till denne. KÖPAREN förbinder sig att överföra motsvarande avtal om jordbruksarrende till denna tredje man och även överföra denna skyldighet till tredje man.

...

9. Bevarande av de köpta trädens värde

9.1. SWS rekommenderar regelbunden skötsel av träden för att öka och bevara deras värde. SWS erbjuder denna tjänst genom serviceavtalet.

...

11. Med serviceavtal

11.1 *Genom att ingå ett serviceavtal med SWS ger KÖPAREN i uppdrag till SWS att bruka, förvalta, sköta, fälla och sälja de köpta träden i enlighet med ett ledningssystem för trädplantering och med beaktande av internationella standarder för [Orig. s. 5] hållbar trädodling, och efter försäljning utbetala nettointäkterna från avyttringen av timret till KÖPAREN på kontot som KÖPAREN angett. SWS övertar dessutom alla skyldigheter som följer av jordbruksarrendet.*

...

11.9. *På uppdrag av KÖPAREN avgör SWS med beaktande av ledningssystemet för trädplantering vilka träd som ska fällas under vilket år. Innan fällning meddelar SWS KÖPAREN om detta. Den föreslagna gallringen anses ha blivit godkänd om KÖPAREN inte inom 10 dagar efter att ha erhållit information via post eller e-post motsätter sig den föreslagna gallringen.*

...

15.1. *SWS tar ut en försäkring avseende mark och teakträd (dock inte andra träd) för KÖPAREN och för sig själv som gäller mot brand, blixtnedslag, starka vindar och nederbörd samt frostsador under de första fyra åren efter plantering. KÖPAREN är införstådd med att en skada som berör mindre än 10 procent av teakträden inte täcks av försäkringen.*

...

24.1. *På ramavtalet och varje enskilt avtal tillämpas schweizisk materiell rätt, men däremot inte (i) internationella konventioner, vilket även innefattar Förenta nationernas konvention angående avtal om internationella köp av varor av den 11 april 1980 (CISC) och (ii) lagvalsregler. ...”*

Avtal V3 hävdades efter överenskommelse mellan UE och ShareWood Switzerland.

II. Parternas yrkanden och argument: [Orig. s. 6]

UE har yrkat att motparterna ska förpliktas att solidariskt betala (enligt det slutliga yrkandet) 201 385,38 euro jämte ränta och ersättning för rättegångskostnader i utbyte mot överlämnande av alla trädcertifikat och i förekommande fall överföring av samtliga rättigheter och skyldigheter som följer av dessa. UE har enligt bestämmelserna i österrikisk rätt, bland annat enligt 3 § Konsumentenschutzgesetz (KSchG) (konsumentskyddslagen) i dess lydelse före Verbraucherrechte-Richtlinie-Umsetzungsgesetz (lagen om införlivande av konsumentskyddsdirektivet), BGBl I 2014/33, rätt att häva (även) avtalen VI, V2 och V4 samt rätt till skadestånd. ShareWood Switzerland har inte fullgjort sin skyldighet att se till att UE erhåller äganderätten till träden i enlighet med köpeavtalen.

ShareWood Switzerland och **VF** har bestridit talan och yrkat att den ska ogillas.

III. Förfarandet:

Domstolen i första instans ogillade talan. Domstolen fann att avtalen ska klassificeras som konsumentavtal i den mening som avses i artikel 6 i Rom I-förordningen. Enligt artikel 6.2 i Rom I-förordningen får parterna välja tillämplig lag, men detta får dock inte medföra avvikelser från tvingande bestämmelser som syftar till konsumentskydd enligt den lag som skulle ha varit tillämplig om inget lagval gjorts (i förevarande mål österrikisk lag). Enligt artikel 6.4 c i Rom I-förordningen ska punkt 2 emellertid inte tillämpas på avtal som avser sakrätt i fast egendom eller hyra av fast egendom. Frågan vad som ska anses som fast egendom ska tolkas i enlighet med unionsrätten. Såvitt framgår finns ingen rättspraxis från Europeiska unionens domstol som avser den aktuella situationen. Enligt punkt 45 i EU:s mervärdesskatteregler gällande platsen för tillhandahållande av tjänster med anknytning till fast egendom, vilka [trädde] i kraft 2017 [**Orig. s. 7**] utgör tillgångar som inte kan flyttas eller flyttas med lätthet fast egendom. Eftersom det i förevarande mål inte är fråga om träd i en plantskola eller liknande som förvaras i jordsäckar och som måste vara redo för att transporteras när som helst, utan om träd som måste växa under många år för att de ska kunna avverkas på ett vinstgivande sätt, ska de aktuella köpeavtalen anses vara avtal som avser fast egendom. Även kontraktet om jordbruksarrende aktualiserar undantagsbestämmelsen i artikel 6.4 c i Rom I-förordningen. Följaktligen är schweizisk rätt tillämplig.

Appellationsdomstolen ogillade UE:s överklagande. I synnerhet delade appellationsdomstolen uppfattningen som domstolen i första instans gett uttryck för, nämligen att schweizisk rätt ska tillämpas på avtalsförhållandet mellan UE och ShareWood Switzerland till följd av lagvalet som gjorts.

Efter att UE överklagat nämnda dom ankommer det nu på **Oberster Gerichtshof** att avgöra målet. UE har även i målet om överklagande åberopat österrikisk konsumentskyddslagstiftning till stöd för sina yrkanden. Om underrätternas uppfattning att ramavtalet och de enskilda avtalen omfattas av undantagsbestämmelsen i artikel 6.4 c i Rom I-förordningen är felaktig, måste det ske en ytterligare prövning av i vart fall vissa av de grunder som gjorts gällande.

IV. Tillämpliga bestämmelser:

Unionsrättsliga bestämmelser:

De relevanta bestämmelserna i Rom I-förordningen har följande lydelse:

”Artikel 3

*Lagval genom avtal [**Orig. s. 8**]*

1. På ett avtal tillämpas den lag som parterna har valt. Lagvalet ska vara uttryckligt eller klart framgå av avtalsvillkoren eller av övriga omständigheter. Genom sitt val kan parterna ange tillämplig lag för hela avtalet eller för endast en del av det. ...

Artikel 6

Konsumentavtal

1. Avtal som ingås av en fysisk person för ändamål som kan anses ligga utanför hans eller hennes näringsverksamhet ("konsumenten"), med en annan person som agerar inom ramen för sin näringsverksamhet ("näringsidkaren"), ska utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 5 och 7 vara underkastade lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, under förutsättning att näringsidkaren

a) bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, eller

b) på något sätt riktar sådan verksamhet till det landet eller till flera länder, inbegripet det landet,

och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.

2. Utan hinder av vad som anges i punkt 1 kan parterna välja tillämplig lag för ett avtal som uppfyller villkoren i punkt 1 i enlighet med artikel 3. Ett sådant val får dock inte medföra att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras konsumenten genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som, om inget lagval gjorts, [Orig. s. 9] skulle ha varit tillämplig enligt punkt 1.

...

4. Punkterna 1 och 2 ska inte tillämpas på följande avtal:

...

c) Avtal som avser sakrätt i fast egendom eller hyra av fast egendom, bortsett från avtal om nyttjanderätt till fast egendom på tidsdelningsbasis i den mening som avses i direktiv 94/47/EG.

...”

V. Tolkningsfrågan

1. UE har i sitt överklagande invänt mot de lägre instansernas uppfattning rörande tillämplig lag och därvid gjort gällande att det är fråga om "ett blandat

avtal på området fastighetsrelaterade råvaruinvesteringar” som inte omfattas av undantaget enligt artikel 6.4 c i Rom I-förordningen.

2.1 Parterna är överens om att avtalsförhållandet mellan UE och ShareWood Switzerland omfattas av tillämpningsområdet för artikel 6.1 b i Rom I-förordningen. Det skulle innebära att österrikisk materiell rätt (då detta är lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort) ska tillämpas på ramavtalet och de enskilda avtalen. Parterna har visserligen avtalat att schweizisk rätt ska tillämpas. Enligt artikel 6.2 i Rom I-förordningen får ett lagval emellertid inte medföra att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras konsumenten genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som, om inget lagval gjorts, skulle ha varit tillämplig enligt punkt 1. **[Orig. s. 10]**

2.2 Bestämmelser som ”inte kan avtalas bort” avser alla tvingande bestämmelser av avtalsrättslig karaktär som antingen uttryckligen reglerar konsumentskydd eller i vilka svagare avtalsparters skydd kommer till uttryck (till exempel bestämmelser om ogiltighet av avtal som strider mot god sed). Till dessa hör de grunder som UE har gjort gällande till stöd för sin talan i förevarande mål.

3.1 UE kan emellertid endast åberopa dessa grunder för det fall att avtalet inte är undantaget från bestämmelsen om konsumentskydd i förhållande till lagvalsregler enligt artikel 6.4 c i Rom I-förordningen.

Artikel 6.4 c i Rom I-förordningen rör (i likhet med artiklarna 4.1 c och 11.5 i Rom I-förordningen) ”avtal som avser sakrätt i fast egendom eller hyra av fast egendom”.

Mot denna bakgrund behöver Oberster Gerichtshof få klarhet i betydelsen av dessa begrepp som ska ges en självständig tolkning (se angående artikel 16.1 i Brysselkonventionen: C-115/88; ECLI:EU:C:1990:3, punkt 8).

3.2.1 Det framgår av Europeiska unionens domstols praxis att begreppen (i enlighet med skäl 7 i Rom I-förordningen) ska tolkas i överensstämmelse med artikel 22.1 i Bryssel I-förordningen och artikel 24.1 i Bryssel Ia-förordningen. Det är även möjligt att använda förklarande anmärkningar till artikel 4.3 i Romkonventionen (C-25/18, ECLI:EU:C:2019:86, punkterna 34 och 36; [utelämnas]).

För bedömningen enligt artikel 4.3 i Romkonventionen är det avgörande huruvida det är fråga om ett avtal som gäller **[Orig. s. 11]** ”en sakrätt i fast egendom eller en nyttjanderätt till fast egendom”, vilket är en snävare formulering än den som återfinns i Rom I-förordningen. Formuleringen har anpassats för att lydelsen ska ligga närmare den i artikel 22.1 i Bryssel I-förordningen (artikel 24.1 i Bryssel Ia-förordningen) [utelämnas].

3.2.2 Det finns uttalanden i den rättsvetenskapliga litteraturen [utelämnas] enligt vilka fast egendom endast omfattar fastigheter och delar av dessa (till exempel bostäder), dock inte (materiell) lös egendom som till sin konkreta utformning

liknar fastigheter (till exempel flygplan eller skepp) eller behandlas som fast egendom (saker som ingår som en integrerad del av fast egendom, i förekommande fall även tillbehör till en fastighet).

Därför kan även saker som har en nära anknytning till fast egendom anses utgöra lös egendom i den mening som avses i artikel 4.1 a [artikel 6.4 c] i Rom I-förordningen. Med lös egendom avses i första hand alla fysiska föremål som kan avgränsas i rummet; även levande organismer som växter omfattas [utelämnas].

3.3.1 Dessa överväganden antyder att de sålda träd som är aktuella i det nationella målet ska anses vara lös egendom vid tillämpningen av Rom I-förordningen, i synnerhet eftersom avtalen i första hand syftar till att generera avkastning genom försäljningen av träden, det vill säga genom avverkning av dessa.

3.3.2 Hänvisningen till EU:s mervärdesskatteregler gällande platsen för tillhandahållande av tjänster med anknytning till fast egendom, vilka trädde i kraft 2017 (genomförandeförordning (EU) nr 1042/2013) [Orig. s. 12] är inte övertygande. Legaldefinitionen av begreppet fast egendom i artikel 13b gäller "vid tillämpningen av direktiv 2006/112/EG". Det framgår av skäl 18 att det endast är fråga om att garantera medlemsstaternas enhetliga skattemässiga behandling av tillhandahållandet av tjänster med anknytning till fast egendom.

3.3.3 Det huvudsakliga skälet för att domstolarna i den medlemsstat där fastigheten är belägen ska ha exklusiv behörighet är att domstolen på den ort där fastigheten är belägen, med beaktande av den geografiska närheten till fastigheten, har bäst förutsättningar att få god kännedom om de faktiska omständigheterna och att tillämpa regler och sedvänjor som i allmänhet härrör från den stat där fastigheten är belägen (C-115/88; ECLI:EU:C:1990:3, punkt 10). I den rättsvetenskapliga litteraturen har även undantaget från bestämmelsen om konsumentskydd avseende lagval i artikel 6.4 c i Rom I-förordningen motiverats på liknande sätt med att avtal som gäller sakrätt i fast egendom eller nyttjanderätt i fast egendom i regel har en särskilt nära anknytning till orten där den fasta egendomen är belägen. Denna aspekt har företräde framför överväganden som avser konsumentskydd [utelämnas]. Det framstår emellertid som tveksamt huruvida den i förevarande mål aktuella modellen för investering i träd motiverar en avvikelse från konsumentskyddet avseende lagval.

3.3.4 Dessutom har Europeiska unionens domstol redan fastslagit att en talan om hävande av ett kontrakt avseende köp av en fastighet och skadestånd på grund av hävningen inte omfattas av artikel 16.1 i Brysselkonventionen som föreskriver en exklusiv behörighet avseende sakrätter, eftersom talan [Orig. s. 13] i förekommande fall visserligen påverkar äganderätten till nämnda fastighet, men inte desto mindre grundas den på en obligationsrätt som sökanden har (C-518/99, ECLI:EU:C:2001:209, punkt 18).

Även om nämnda rättspraxis tillämpas i relevanta delar kan det inte komma i fråga att artikel 6.4 c i Rom I-förordningen ska tillämpas på situationen i det nationella målet.

3.4 Enligt Oberster Gerichtshofs uppfattning är det andra villkoret för undantag i artikel 6.4 c i Rom I-förordningen inte uppfyllt redan på den grunden att avtalets tyngdpunkt inte avser nyttjande av en fastighet (se C-73/77, ECLI:EU:C:1977:208, punkt 16). Jordbruksarrendet har inget självständigt ändamål – det vill säga ett som kan särskiljas från köpet av träden – utan syftar endast till det fortsatta genomförandet och stödet av köp- och serviceavtalen.

4. Det ska emellertid beaktas att artikel 24.1 i Bryssel Ia-förordningen (i likhet med de tidigare bestämmelserna) är en bestämmelse som grundar en exklusiv behörighet, och i egenskap av sådan tillvaratar särskilda processuella intressen, som i förekommande fall inte utan vidare är relevanta på området lagval [utelämnas]. Vid tolkningen av artikel 6.4 c i Rom I-förordningen kan däremot – till skillnad från artikel 24 punkt 1 i Bryssel Ia-förordningen – andra överväganden som hittills inte tagits upp vara relevanta. Det går eventuellt att ta hänsyn till att ett lagval – såsom i förevarande mål – inte innebär att lagstiftningen på den ort där den fasta egendomen är belägen (Brasilien) blir tillämplig, trots att undantaget från konsumentskyddet avseende lagval uppenbarligen förutsätter att avtalet har en nära anknytning till denna ort.

IV. Processuella frågor: [Orig. s. 14]

Oberster Gerichtshof är i egenskap av domstol i sista instans skyldig att begära förhandsavgörande när den riktiga tillämpningen av unionsrätten inte framgår med sådan tydlighet att det inte finns något utrymme för rimliga tvivel. Sådana tvivel föreligger i det aktuella målet.

Målet om UE:s överklagande förklaras vilande fram till dess att Europeiska unionens domstol har meddelat sitt avgörande.

Oberster Gerichtshof,

Wien, den 28 september 2020

[utelämnas]